

Studying the Relations between Attachment Styles to God Patience, Self-esteem among Undergraduate College Students

Bagher Ghobari-Bonab , Fatimah Nosrati* , Mahmood Reza Bozorgi

Department of Psychology at Special Education, School of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Ms. Fatimah Nosrati; Email: fnosrati@ut.ac.ir

Article Info

Received: Oct 13, 2018

Received in revised form:

Nov 12, 2018

Accepted: Dec 26, 2018

Available Online: Sep 22, 2020

Keywords:

Quality of attachment to God

Patience

Self-esteem

College students

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.23035>

Abstract

Background and Objective: Patience is one of the self-regulatory methods that lead to psychological balance. Self-regulation refers to the power to use strategies that, in contrast to internal stimuli or environmental stimuli or extreme pleasures, prevent a person from balance. The main objective of the current study was to study the relationship between the styles of attachment to God, patience, self-esteem in undergraduate students of the University of Tehran.

Methods: This is a post-vent study. The statistical population of the study included all undergraduate male and female students of the University of Tehran out of whom 169 (84 males, and 85 females) were selected using cluster sampling method from departments of Human Sciences, Technology and Engineering, Basic Sciences and Arts. Cooper-Smith's questionnaire of self-esteem, Rowatt and Kirkpatrick's Relation with God Inventory, and Ghobari-Bonab's Reaction to Daily Events and Occurrences Questionnaire were used in the present study. One-way multivariate analysis of variance (Manova), t-test, and multiple regression analysis were used for data analysis. In this study, all the ethical considerations have been observed and no conflict of interest was reported by the authors.

Results: The results of data analysis showed that there is a positive and significant relationship between secure attachment to God and patience. In addition, secure attachment to God was a significant predictor of self-esteem in the students. Female students had a higher level of patience than males. In addition, students in Human Sciences obtained higher scores in secure attachment compared to the students of other fields of study.

Conclusion: God does not leave people alone in the midst of adversity, and He is always with them, and this strengthens their relationship with God and enhances the secure attachment between people and God.

Please cite this article as: Ghobari-Bonab B, Nosrati F, Bozorgi MR. Studying the Relations between Attachment Styles to God Patience, Self-esteem among Undergraduate College Students. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):44-60. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.23035>

Summary

Background and Objective

One of the key factors appraised in all religions is patience. Patience means endurance and fortitude (1). Considering the wide use of patience in human psychology, it is defined as follows: patience is a self-regulatory approach that causes

mental balance in individuals. Self-regulation means the power to use strategies that help one to maintain his/her balance against internal stimuli such as thoughts and moods such as anger, rage and environmental stimuli such as confronting undesirable events, frustrations, and extreme happiness or ecstasy. Patience is a virtue in religious texts, and its role in feeling sad or happy has been mentioned frequently. For example, in

Nahj-ul-Balaghah) patience is considered as the front line against sadness and grief. According to Imam Ali (pbuh), “Avoid sadness and grief with the force of patience” and certainty (about God’s promises) He asserted that “worldly life is two days: one day it is in favor of you and another day against your will. When it is in favor of you, do not be arrogant and ecstatic and when it is against your will, practice patience” (2).

The results of a study by Edmonds *et al.* revealed that their participants were willing to get 1000 dollars immediately rather than 2000 dollars after a one-year delay (3). Moreover, the studies show that individuals with insecure attachment have more difficulty in being patient, and those with secure attachment can delay their demands (4). Attachment between people and God is a kind of spiritual and affective relationship with God that has specific characteristics: one of these characteristics is the activation of this system of attachment in stressful situations. This emotional, mental and spiritual relationship helps the person in coping with problems in hardships (5). Theoretically, individuals with a secure attachment to God not only have high self-esteem, but also enjoy higher levels of patience. However, as experimental studies have not been conducted on this issue, the present study tries to fill this gap. Current study was conducted to investigate whether there is a relationship between styles of attachment between individuals and God and patience, and self-esteem in undergraduate students of the University of Tehran.

Methods

Compliance with ethical guidelines: In this study, all related ethical principles, including the confidentiality of information, obtaining the informed consent of the participants in the study, and being free to withdraw from the study, have been observed.

This is a post-event study. The statistical population included all undergraduate male and female students of the University of Tehran, out of whom 169 students (84 male and 85 female) were selected using random cluster sampling method from departments of Human Sciences, Engineering, Basic Sciences, and Arts. In the present study, Cooper-Smith’s questionnaire of self-esteem (1981), Rowatt and Kirkpatrick’s Relation with God Inventory, and Ghobari-Bonab’s Reaction to Daily Events and Occurrences Questionnaire were used. One-way multivariate analysis of variance (Manova), t-test, and multiple regression analysis were used for data analysis.

Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat
(*i.e.*, Research on Religion & Health)

Results

Findings revealed that female students had a higher level of patience than male students. In addition, the results revealed that students in human sciences were more patient than others. It was also found that there is a strong significant and positive relationship between total score related to patience and self-esteem scores. There was also a positive and significant relationship between styles of secure attachment and patience. Finally, attachment styles were a good predictor of students’ self-esteem.

Conclusion

In a study by Shojaei, a strong relationship was found between self-esteem and reliance on God. The obtained results indicated that since patience is a method of spiritual coping line reliance on God, a significant relationship is expected to exist between patience and self-esteem (7). In fact, individuals with a high self-esteem, have not only a higher feeling of usefulness, but also a higher sense of control over themselves. Moreover, most of the studies show a positive and significant relationship between being religious and self-esteem (8). There results of other studies are consistent with the findings of the present study showing that there is a correlation between religious coping or religious activities and the feeling of self-esteem (8-10).

God does not leave people alone in the midst of adversity, and He is always with them, and this strengthens their relationship with God and enhances the secure attachment between people and God.

Acknowledgements

The researchers thank the students involved in the study and all those who contributed to the study.

Ethical considerations

The Faculty of Psychology and Educational Sciences of University of Tehran has confirmed this study.

Funding

According to the authors, this study did not receive any specific grants from any funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Authors' contributions

Supervision of the plan, development of a treatment plan and drafting the article: First and third authors; Implementing the Intervention, data

collection and analysis: Second author.

References

1. Ghobari-bonab B, Khodayarifard M, Shokouhiyekta M, editors. The relationship between God, anxiety, patience and hope in adverse conditions. The First International Conference on Religion and Mental Health Iran Medical Sciences University, Tehran, Iran; 2000. (Full Text in Persian)
2. Mahdiyari M, Taghavi SMR, Goudarzi MA. Predicting Depression among Shiraz University Students Based on Patience and its Components. *J Res Relig Health*. 2017;3(4):21-31. (Full Text in Persian)
3. Edmonds EM, Cahoon D, Bridges B. The estimation of time as a function of positive, neutral, or negative expectancies. *Bulletin of the psychonomic society*. 1981;17(6):259-60.
4. Mikulincer M, Shaver PR. Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change: Guilford Press; 2007.
5. Hathaway WL, Pargament KI. Intrinsic religiousness, religious coping, and psychosocial competence: A covariance structure analysis. *Journal for the Scientific Study of religion*. 1990:423-41.
6. Kirkpatrick LA. Attachment, evolution, and the psychology of religion: Guilford Press; 2005.
7. Ghobari-Bonab B, Shojaei M, editors. Relationship between reliance on God and self-esteem. *International Journal of Psychology*; 2004: Psychology Press 27 Church RD, Hove BN3 2FA, East Sussex, England. (Full Text in Persian)
8. Ellison CG, Taylor RJ. Turning to prayer: Social and situational antecedents of religious coping among African Americans. *Review of Religious Research*. 1996:111-31.
9. Pargament KI, Koenig HG, Perez LM. The many methods of religious coping: Development and initial validation of the RCOPE. *Journal of clinical psychology*. 2000;56(4):519-43.
10. Krause N. Stressors arising in highly valued roles, meaning in life, and the physical health status of older adults. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*. 2004;59(5):S287-S97.

دراسة العلاقة بين أساليب الارتباط بالله والصبر وعزة النفس في طلاب جامعة طهران

باقر غباري بناب^{ID}، فاطمة نصرتي^{ID*}، محمودرضا بزركي^{ID}

قسم علم النفس وتعليم الأطفال الاستثنائيين، كلية علم النفس والعلوم التربوية، جامعة طهران، طهران، إيران.
 *المراسلات الموجهة إلى السيدة فاطمة نصرتي؛ البريد الإلكتروني: fnosrati@ut.ac.ir

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: يعتبر الصبر أحد طرق التنظيم الذاتي، والذي يؤدي إلى الاعتدال النفسي للإنسان. والمقصود بالتنظيم الذاتي هو القدرة على الاستفادة من الطرق التي تمنع الإنسان من الخروج عن حالة التعادل في مواجهة المؤثرات الداخلية والمحيطية أو مشاعر الفرح الإفراطية. والهدف من التحقيق الحاضر عبارة عن دراسة الارتباط بين أشكال التعلق بالله من جهة، والصبر وعزة النفس من جهة ثانية، وذلك عند طلاب الليسانس في جامعة طهران.

منهجية البحث: يعتبر هذا التحقيق من نوع التحقيقات البعدية. ودائرة دراسته تشمل جميع طلاب وطالبات الليسانس في جامعة طهران. وقد تم بالاستعانة بطريقة النماذج العشوائية اختيار مجموعة تبلغ ١٦٩ طالباً (٨٤ طالباً و ٨٥ طالبة) من أقسام العلوم الإنسانية، والفنية والهندسية، والعلوم الأساسية، والفنون. كما تمت الاستفادة في هذا الدراسة من أسئلة اختبار عزة النفس لكوبر سميث، والارتباط بالله لروا وكرك باتريك، واختبار ردود الأفعال تجاه الأحداث اليومية لغوباري إيتال. كما أنه بغرض تحليل المعطيات فقد تمت الاستفادة من اختبارات تحليل التباين للمتغيرات المتعددة والواحدة، واختبار t، وتحليل التراجع. وقد تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذه الدراسة، ولم يلحظ مؤلفو المقالة أي تضاد للمصالح.

الكشوفات: أشارت المعطيات إلى وجود علاقة إيجابية وذات معنى بين طريقة التعلق الآمن والدرجة الكلية للصبر. وأن طريقة التعلق الآمن تدل بنحو كبير على درجة عزة النفس عند الطلبة. كما أنه لوحظ أن الطالبات يتمتعن بدرجة من الصبر أعلى مما يتمتع به الطلاب الذكور، كما أن طلاب العلوم الإنسانية حازوا على درجة أعلى من طلاب سائر الفروع الدراسية في موضوع الارتباط الآمن.

الاستنتاج: إن الأشخاص الذين يتمسكون بالصبر في مواجهة المصائب والمشاكل فإن الله لا يتركهم وحدهم، ويكون معهم. وهذا الأمر يؤدي إلى تقوية علاقة هؤلاء الأشخاص بالله تعالى، ويشند تعلقهم الآمن بالله تعالى أكثر.

معلومات المادة

الوصول: ٣ صفر ١٤٤٠
 وصول النص النهائي: ٤ ربيع الأول ١٤٤٠
 القبول: ١٨ ربيع الثاني ١٤٤٠
 النشر الإلكتروني: ٤ صفر ١٤٤٢

الكلمات الرئيسية:

الطلاب
 أساليب التعلق بالله
 الصبر
 عزة النفس

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Ghobari-Bonab B, Nosrati F, Bozorgi MR. Studying the Relations between Attachment Styles to God Patience, Self-esteem among Undergraduate College Students. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):44-60. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.23035>

بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی به خدا، صبر و عزت نفس در دانشجویان دانشگاه تهران

باقر غباری‌بناب^{id}، فاطمه نصرتی^{id*}، محمودرضا بزرگی^{id}

گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
*مکاتبات خطاب به خانم فاطمه نصرتی؛ رایانامه: fnosrati@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۲۱ مهر ۱۳۹۷
دریافت متن نهایی: ۲۱ آبان ۱۳۹۷
پذیرش: ۵ دی ۱۳۹۷
نشر الکترونیکی: ۱ مهر ۱۳۹۹

واژگان کلیدی:

دلبستگی
صبر
عزت نفس
دانشجویان

چکیده

سابقه و هدف: صبر یکی از روش‌های خودتنظیمی است که موجب اعتدال روان آدمی می‌شود. منظور از خودتنظیمی قدرت استفاده از راهبردهایی است که در مقابل محرک‌های درونی و محیطی یا خوشی‌های افراطی انسان را از تعادل بازمی‌دارد. هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین سبک‌های دلبستگی به خدا، صبر و عزت نفس در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه تهران بود.

روش کار: این پژوهش از نوع پژوهش‌های پس‌رویدادی است. جامعه آماری آن شامل تمامی دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه تهران بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای تعداد ۱۶۹ دانشجو (۸۴ پسر و ۸۵ دختر) از گروه‌های آموزشی علوم انسانی، فنی و مهندسی، علوم پایه و هنرها انتخاب شدند. در پژوهش حاضر از پرسش‌نامه‌های عزت نفس کوپر اسمیت، سیاهه ارتباط با خدای روات و کرک‌پاتریک و پرسش‌نامه واکنش در رخداد‌های غباری‌بناب و همکاران استفاده شده است. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از آزمون‌های تحلیل واریانس چندمتغیره و یک‌طرفه، آزمون t و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن با نمره کل صبر ارتباط مثبت و معناداری وجود داشت و سبک دلبستگی ایمن، پیش‌بینی‌کننده خوبی برای میزان عزت نفس دانشجویان بود. همچنین دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر صبر بیشتری داشتند و دانشجویان گروه علوم انسانی در مقایسه با دانشجویان گروه‌های آموزشی دیگر نمره بالاتری در دلبستگی ایمن به دست آوردند.

نتیجه‌گیری: خداوند همواره افرادی را که در مصائب و مشکلات صبر پیشه نمایند، تنها نمی‌گذارد و همیشه در کنار آنان است و این امر سبب می‌شود که ارتباط این افراد با خداوند تقویت و دلبستگی ایمن آنان به پروردگار شدیدتر شود.

استناد مقاله به این صورت است:

Ghobari-Bonab B, Nosrati F, Bozorgi MR. Studying the Relations between Attachment Styles to God Patience, Self-esteem among Undergraduate College Students. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2020;6(3):44-60. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i3.23035>

یکی از سازه‌های کلیدی که در دین تأکید بسیاری بر آن شده،

مقدمه

صبر است. صبر در لغت به معنای شکیبایی و بردباری است (۱). با توجه به گستردگی و کاربرد صبر در روان آدمی این تعریف برای آن پیشنهاد شده است: «صبر یکی از روش‌های خودتنظیمی است که موجب اعتدال روان آدمی می‌شود. منظور از خودتنظیمی قدرت استفاده از راهبردهایی است که در مقابل محرک‌های درونی مانند افکار و حالت‌هایی مثل غضب و خشم و یا محرک‌های محیطی مانند رویارویی با حوادث ناگوار، ناکامی‌ها و یا خوشی‌های افراطی انسان را از عدول از تعادل باز می‌دارد». در متون دینی ما به صبر و نقش آن در احساس غم و اندوه اشاره‌های فراوانی شده است؛ برای مثال در نهج‌البلاغه صبر خط اول مقابله با اندوه به حساب می‌آید: «غم و اندوه را با نیروی صبر و نیکویی یقین از خود دور ساز.» و «روزگار دو روز است؛ روزی به سود تو و روزی به زیان تو، آنگاه که به سود توست به خوشگذرانی و سرکشی روی نیاور و آنگاه که به زیان توست، شکیبا باش» (۲). با وجود تأکید دین بر این متغیر که عاملی تأثیرگذار بر افسردگی تلقی می‌شود، تاکنون هیچ پژوهشی به بررسی نقش صبر با تمامی جوانب و مؤلفه‌هایش نپرداخته است. اگر در پژوهشی مشخص شود که بعضی از مؤلفه‌های صبر در برخی از اختلالات نقش بیشتری دارد؛ شاید بتوان با تأکید بر آن موارد به کاهش و پیشگیری آن اختلال کمک کرد. به تأخیرانداختن خواسته‌ها و نیازها برای بسیاری از افراد مشکل است. در مجموع افراد علاقه‌مندند تا هرچه سریع‌تر به نتیجه موردنظر برسند و نمی‌توانند تحقق خواسته‌های خویش را به تأخیر بیندازند. مشاهدات روزانه نشان می‌دهد افرادی که حالت انتظار را تجربه می‌کنند (مثل صف اتوبوس، بانک و غیره)، احساس رنج و ناراحتی خود را گزارش کرده‌اند (۳). پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه به‌تأخیراندازی نیازها نشان می‌دهد که افراد برای پاسخگویی نیازهای خود از پاداش‌های بزرگ در آینده دست بر می‌دارند (۴، ۵). نتایج پژوهشی که ادموندز^۱ و همکارانش انجام داده‌اند نشان می‌دهد که افراد شرکت‌کننده در پژوهش آنان تمایل داشتند که هزار دلار در همان لحظه دریافت کنند در قبال ۲۰۰۰ دلاری که یک سال بعد به آنان واگذار می‌شد (۶). همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهد که افراد با دلبستگی نایمن در صبر کردن و انتظار، مشکلات بیشتری دارند ولی افراد با دلبستگی ایمن می‌توانند خواسته‌های خود را به تعویق بیندازند (۷).

انسان به‌گونه‌ای آفریده شده است که زمانی در اثر اقبال و

روی آورد روزگار از حالت اعتدال خارج می‌شود و طغیان می‌کند. همان‌طور که خداوند فرموده است: «كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ»؛ «چنین نیست (که شما می‌پندارید)، به یقین انسان طغیان می‌کند، از اینکه خود را بی‌نیاز ببیند» (۸). عده‌ای از مورخان نوشته‌اند که علت طغیان فرعون سلامت جسمانی بالا و بی‌نیازی او بوده است. در سوره معراج نیز خداوند ویژگی‌های دیگر انسان را از جمله «هلوع»، «جزوع» و «منوع» بودن، برشمرده است. آنجا که می‌فرماید: «إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا* إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا* وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا*» «به یقین انسان حریص و کم‌طاقت آفریده شده است، هنگامی که بدی به او رسد بی‌تابی می‌کند و هنگامی که خوبی به او رسد مانع دیگران می‌شود (و بخل می‌ورزد)» (۹). البته خداوند متعال استثناهایی نیز قائل شده است که در آیات بعدی ذکر می‌شود، ولی کاملاً روند انسان‌بودن و اقتضای بشریت این‌گونه است. تجربیات زندگی و مطالعه تاریخ زندگی انسان‌ها نشان می‌دهد که با عوض شدن شرایط زندگی (خواه به ناخوشی و مصیبت، خواه به خوشی و هموار)، افراد تعادل خود را از دست داده‌اند، یا به طغیان و سرمستی پرداخته‌اند و یا به اعوجاج و بی‌تابی روی آورده‌اند. برای جلوگیری از این اعوجاج‌ها و انحراف‌ها، انسان‌ها باید به رفتار خود نظارت داشته باشند و رفتارهای افراطی و تفریطی خود را کنترل نمایند. در اصطلاح روان‌شناسی زمانی که انسان‌ها با نظارت و کنترل، رفتار خود را در حد اعتدال نگه می‌دارند، می‌گویند که آنان از قدرت خودتنظیمی برخوردارند. یکی از روش‌های خودتنظیمی بسیار قوی که در اسلام نیز بر آن تأکید شده است صبر و تحمل و بردباری است. صبر یکی از فضایل انسانی است که در قرآن و احادیث نبوی بر آن تأکید فراوان شده است. این صفت جزء ویژگی‌های مؤمنان و پرهیزگاران به حساب آمده است و برخی از روان‌شناسان نیز آن را یکی از مقابله‌های معنوی در نظر گرفته‌اند و ارتباط آن را با تحمل استرس‌ها و کنار آمدن با مشکلات، تنظیم رفتارها و کاهش تکانشگری مفید تشخیص داده‌اند. کلمه صبر بیش از ۹۰ بار در قرآن آمده است و پیامبر اکرم (ص) آن را نصف دین دانسته‌اند. دستور صریح قرآن به صبر کردن و استقامت‌ورزیدن نشانه اهمیت والای آن از نظر معنوی است. خداوند متعال در قرآن به مؤمنان می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ» «ای افرادی که ایمان آورده‌اید! از صبر (و استقامت) و نماز، کمک بگیرید! (زیرا) خداوند با صابران است» (۱۰). همچنین

^۱ Edmonds

خداوند پیروزی انسان‌ها را منوط به صبر آنان دانسته و فرموده است: «بَلَىٰ إِنْ تَصَبَّرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُدْخِلْكُمْ رَيْكُم بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ»؛ «آری، (امروز هم) اگر استقامت و تقوا پیشه کنید و دشمن به همین زودی به سراغ شما بیاید، خداوند شما را به پنج هزار نفر از فرشتگان، که نشانه‌هایی با خود دارند، مدد خواهد داد» (۱۱). در این بافت سازه صبر کردن در بافت شرایط قبلی مطرح شده است، ولی در شرایط دیگر نیز چنین است. همچنین خداوند فرموده است: «مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ»؛ «آنچه نزد شماست فانی می‌شود؛ اما آنچه نزد خداست باقی است؛ و به کسانی که صبر و استقامت پیشه کنند، مطابق بهترین اعمالی که انجام می‌دادند پاداش خواهیم داد» (۱۲). جزا و پاداش صبر فرایند آن است و به صورت ذاتی در آن نهفته است. خداوند قانون‌مندی‌هایی دارد که طبق آن انسان‌های صبور به تقویت و پاداش می‌رسند؛ هم آرامش خود را حفظ می‌کنند هم می‌توانند به نتیجه مطلوبی که برنامه‌ریزی کرده‌اند نائل آیند. خداوند فرموده است: «قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِعَظِيمٍ حِسَابٍ»؛ «بگو: ای بندگانی که ایمان آورده‌اید! از (مخالفت) پروردگارتان بپرهیزید! برای کسانی که در این دنیا نیکی کرده‌اند پاداش نیکی است! و زمین خدا وسیع است، (اگر تحت فشار سران کفر بودید مهاجرت کنید) که صابران اجر و پاداش خود را بی حساب دریافت می‌دارند» (۱۳). عزت نفس یکی از قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت از زندگی در کنار دیگر ویژگی‌های فرد، روابط اجتماعی، شخصیت و سازوکارهای انطباقی به شمار می‌رود (۱۴). عزت نفس پایین با مواردی چون تجربه هیجان‌نا منفی مانند افسردگی، اضطراب، خشم و رفتارهای پرخاشگرانه همراه است (۱۵). امنیت‌داشتن یکی دیگر از ویژگی‌های افراد صابر است. افرادی که ایمانشان به خدا در سطح بالا است و به او اعتماد کامل دارند و می‌دانند که خداوند در سختی آنان را تنها نخواهد گذاشت می‌توانند صبر و بردباری پیشه گیرند. از آنجایی که دلبستگی ایمن به خدا پیوند عاطفی و شناختی-رفتاری محکم بین خدا و انسان برقرار می‌سازد، افراد با دلبستگی ایمن (ایمان) به خدا می‌توانند با تکیه به خدا قوی شوند و قوی شدن آنان را در مقابل مشکلات توانمند و صبور می‌سازد. پژوهش‌های اندکی درباره ارتباط بین سازه‌های روان‌شناختی و

صبر صورت گرفته است. یکی از پژوهش‌های معروفی که درباره صبر کردن، کنترل هیجان‌نا و یا به تأخیراندازی خواسته دورنی کودکان انجام شده است پژوهش میشل^۱ است. پروفسور پروفسور والتر میشل به کودکان ۴ و ۶ ساله یک عدد شیرینی مارشمالو (نوعی شیرینی) داد و گفت که اگر الان خواستید می‌توانید شیرینی خود را بخورید ولی اگر صبر کردید که من دوباره به اتاق برگردم، آن وقت یک عدد دیگر نیز خواهم داد که دو عدد داشته باشید و آن وقت آن دو را با هم بخورید. آزمون‌گر اتاق را ترک کرد و پس از یک ربع دوباره به اتاق برگشت. یکی از کودکان مارشمالوی خود را خورده بود و دیگری صبر کرده بود؛ او به کودکی که صبر کرده بود یک مارشمالوی دیگر جایزه داد. این آزمایش را با کودکان دیگری نیز تکرار نمود. نتیجه پژوهش او نشان داد کودکانی که شیرینی ژلاتینی را نخورده بودند، توانستند صبر کنند. این افراد در دوره نوجوانی در کنترل رفتارهای خود، پیشرفت تحصیلی و سازگاری در مدرسه بهتر از دیگران عمل می‌کنند. این روان‌شناس نتیجه گرفت که آموزش تأخیراندازی خواسته‌های خود در کودکی موجب کنترل بهتر رفتارها، کنار آمدن با سختی‌ها و سازگاری و موفقیت بیشتر آنان خواهد شد (۴). صبر یکی از روش‌های مقابله معنوی به حساب می‌آید که افراد را برای سازگاری با محیط، کنار آمدن با مشکلات و انطباق با سختی‌ها آماده می‌کند. از آنجاکه صبر یکی از سبک‌های مقابله‌ای است، می‌تواند با دلبستگی به خدا ارتباط داشته باشد. دلبستگی به خدا نوعی ارتباط عاطفی و معنوی فرد با خدا است که ویژگی‌های مشخصی دارد. از جمله آن ویژگی‌ها فعال شدن این نظام در مواقع استرس، خطر، ناگواری و فقدان است. این ارتباط عاطفی، روانی و معنوی موجب کنار آمدن فرد با مشکلات در مواقع سخت می‌گردد (۱۶). افرادی که دلبستگی ایمن به خدا دارند نه تنها از عزت نفس برخوردارند، بلکه صبر بالاتری نیز دارند (۱۷). از آنجایی که هنوز پژوهشی که ارتباط تجربی این سازه‌ها را با هم نشان دهد صورت نگرفته است، پژوهشگران حاضر در صدد بررسی و کشف این موضوع برآمدند که آیا ارتباطی بین سازه‌های کیفیت دلبستگی به خدا، صبر و عزت نفس وجود دارد یا نه.

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در این پژوهش تمامی اصول اخلاقی مرتبط از جمله محرمانه بودن مقیاس‌ها، رضایت

^۱ Mischel

مجله پژوهش در دین و سلامت

مشمول بر هشت موقعیت فرضی است که هر موقعیت مفروض به سه بُعد (خرده‌مقیاس) اقدامی، اسنادی و حالات تقسیم می‌شود. نخست موقعیتی مفروض که تاحدی کنترل‌نشده و از حیطة اختیار فرد خارج است، ارائه می‌شود. در بُعد «الف»، از اقدام عملی فرد در برخورد با موقعیت سؤال می‌شود و سپس سؤالات اقدام در قالب مقوله‌های «تلاش شخصی، کمک‌خواستن از افراد دیگر، کمک‌گرفتن از عوامل طبیعی مانند بخت و اقبال و واگذاری به خدا (فعال و منفعل)» مطرح می‌شود. در بُعد «ب» از فرد سؤال می‌شود که وقوع پدیده را به چه عواملی نسبت می‌دهد و همان مقوله‌ها مؤلفه‌های اسناد در نظر گرفته می‌شود (اسناد به تلاش شخصی، کمک‌خواستن از افراد دیگر، کمک‌گرفتن از عوامل طبیعی مانند بخت و اقبال، واگذاری به خدا (فعال و منفعل)) و در بُعد «ج» حالت از احساس فرد در قالب سه مؤلفه «آرامش در برابر اضطراب، امیدواری در مقابل ناامیدی و صبر و تحمل در مقابل عصیان و اعتراض» سؤال می‌شود (۲۰). پاسخ آزمودنی‌ها به سؤالات هریک از ابعاد سه‌گانه مذکور روی یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت درجه‌بندی شده است. در بررسی‌های روان‌سنجی نتایج آلفای کرونباخ برای بُعد اقدام ۸۱ درصد، برای اسناد ۷۸ درصد و در مجموع همسانی درونی بالایی (۸۴ درصد) برای این آزمون به دست آمده است.

ج) پرسش‌نامه عزت نفس کوپر اسمیت: این پرسش‌نامه که کوپر اسمیت در سال ۱۹۸۱ آن را طراحی کرده، برای اندازه‌گیری عزت نفس افراد استفاده شده است. این پرسش‌نامه شامل ۵۹ ماده است که به‌صورت بلی-خیر پاسخ داده می‌شود. نمره بالا در آن نشان‌دهنده عزت نفس بالا می‌باشد. پایایی این مقیاس در مطالعه‌های متعددی محاسبه شده است. برای مثال هرز و گلون^۲ در مطالعه خود با استفاده از آلفای کرونباخ، ضریب پایایی این ابزار را ۸۸ درصد گزارش نموده‌اند (۲۱). در مطالعه حاضر ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۷۹ درصد محاسبه شده است. همچنین، ضریب روایی این پرسش‌نامه از طریق همبسته‌کردن نمره‌های آن با نمره‌های پرسش‌نامه خودپنداره راجرز^۳ برابر با ۵۲ درصد محاسبه شده که در مقدار ۰/۰۱ معنی‌دار است.

یافته‌ها

آگاهانه شرکت‌کنندگان در پژوهش و اختیار خروج از پژوهش رعایت شده است. این پژوهش از نوع پژوهش‌های پس‌رویدادی است. جامعه آماری آن شامل تمامی دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه تهران بود که از میان آنان ۱۶۹ دانشجو (۸۴ پسر و ۸۵ دختر) از گروه‌های آموزشی علوم انسانی، فنی و مهندسی، علوم پایه و هنرها به‌روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش دانشجوی دانشگاه تهران بودن و تمایل به شرکت در پژوهش بود. معیارهای خروج از پژوهش نیز شامل نداشتن ملاک‌های ورود و غیبت بیش از دو جلسه بود. در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌های زیر استفاده شده است:

الف) مقیاس دلبستگی به خدا: مقیاس دلبستگی به خدا که روات و کرک‌پاتریک^۱ در سال ۲۰۰۲ آن را طراحی کرده‌اند (۱۸)، شامل ۹ گویه و دو بُعد دلبستگی اجتنابی و دلبستگی اضطرابی است. شش گویه این آزمون دلبستگی اجتنابی به خدا (مانند دور و غیرصمیمی به نظر رسیدن خدا) را اندازه‌گیری می‌کند و سه گویه دیگر دلبستگی اضطرابی (مانند پاسخ‌گویی خداوند به نیازها در برخی مواقع و پاسخ‌گونی در بعضی مواقع دیگر) را می‌سنجد. شرکت‌کنندگان هریک از این گویه‌ها را در مقیاس هفت‌درجه‌ای لیکرت از «۱= به‌هیچ‌وجه جزء ویژگی من نیست»، تا «۷= خیلی زیاد جزء ویژگی‌های من است»، پاسخ می‌دهند. روات و کرک‌پاتریک با تحلیل عاملی تأییدی، دو عامل پیش‌بینی‌شده را در ساختار عاملی این آزمون، پیدا کرده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ برای بُعد اجتنابی ۹۲ درصد و برای بُعد اضطراب ۸۰ درصد برآورد شده است؛ به‌علاوه مقیاس دلبستگی به خدا، شواهدی از روایی سازه را نشان داده است. برای تأیید روایی سازه این آزمون از شواهد افتراقی و همگرا استفاده شده است. عامل اضطرابی این مقیاس، نوروزگرایی و عواطف مثبت و منفی را در افراد پیش‌بینی می‌کند. در ایران ضریب آلفای کرونباخ برای هریک از ابعاد دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن به‌ترتیب ۸۸، ۷۷ و ۹۰ درصد گزارش شده است (۱۹).

ب) پرسش‌نامه راهیابی در حوادث و رخداد‌های زندگی: غباری‌بناب و همکاران این پرسش‌نامه را در سال ۱۳۷۸ تهیه کرده‌اند. فرم تجدیدنظرشده این پرسش‌نامه

^۲ Herz & Gullone

^۳ Rogers

^۱ Rowatt & Kirkpatrick

حاصل از ضرایب همبستگی پیرسون بین سن، انواع صبر، روش‌های مقابله‌ای دیگر، انواع دلبستگی، نمره کل عزت نفس و نمره کل صبر در جدول شماره ۱ آورده شده است.

سؤالات اول و دوم پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین نوع دلبستگی و میزان صبر دانشجویان و رابطه بین میزان صبر و عزت نفس آنان می‌پردازد. برای پاسخگویی به این سؤال از آزمون ضرایب همبستگی پیرسون بهره گرفته شده است. نتایج

جدول ۱) نتایج حاصل از ضرایب همبستگی پیرسون بین انواع صبر، روش‌های مقابله‌ای دیگر، انواع دلبستگی، نمره کل عزت نفس و نمره کل صبر

سن	صبر خاص	صبر عام	روش‌های مقابله‌ای دیگر	دلبستگی ایمن	دلبستگی اضطرابی	دلبستگی اجتنابی	نمره کل عزت نفس	نمره کل صبر
سن	۰/۱۱	۰/۱۶	۰/۰۵	۰/۰۷	-۰/۰۸	-۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۱۶
صبر خاص	••	۰/۷۴	•• -۰/۳۶	••• ۰/۴۴	-۰/۱۱	•• -۰/۳۳۷	•• ۰/۱۷	•• ۰/۹۳
صبر عام		••	• ۰/۳۳	•• ۰/۴	•• -۰/۲۵	• -۰/۳۹	• ۰/۲۱	• ۰/۹۴
روش‌های مقابله‌ای دیگر			••	-۰/۱۵	•• ۰/۳۳	•• ۰/۲۵	• -۰/۲۱	-۰/۳۷
دلبستگی ایمن				••	•• -۰/۳۶	•• -۰/۹	•• ۰/۳۶	•• ۰/۴۴
دلبستگی اضطرابی					••	•• ۰/۵۶	•• -۰/۲۸	-۰/۱۷
دلبستگی اجتنابی						••	•• -۰/۳۸	-۰/۴
نمره کل عزت نفس							••	• ۰/۲۱
نمره کل صبر								• ۰/۲۱

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

($r=0.21$)، در نهایت رابطه بین انواع صبر با نمره کل صبر بیانگر آن است که صبر خاص ($r=0.93$) و صبر عام ($r=0.94$) رابطه مثبت و معناداری با نمره کل خود داشتند.

همچنان که از نتایج آزمون ضریب همبستگی برمی‌آید رابطه بین روش‌های مقابله‌ای دیگر با دلبستگی ایمن معنادار نشده است، اما این رابطه با دلبستگی‌های اضطرابی ($r=0.32$) و اجتنابی ($r=0.25$) مثبت و در مقدار $P < 0.01$ معنادار شده است. همچنین بین روش‌های مقابله‌ای دیگر با نمره کل عزت نفس همبستگی منفی و معناداری در مقدار $P < 0.05$ حاصل شده، اما هیچ‌گونه رابطه‌ای بین روش‌های مقابله‌ای دیگر با نمره کل صبر به دست نیامده است. بین دلبستگی ایمن با دلبستگی اضطرابی و اجتنابی نیز همبستگی منفی و معناداری در مقدار $P < 0.01$ وجود داشت. علاوه بر این همبستگی دلبستگی اضطرابی با دلبستگی اجتنابی در مقدار $P < 0.01$ مثبت و معنادار بود ($r=0.56$)، همچنین رابطه بین دلبستگی ایمن با نمره کل عزت نفس در مقدار $P < 0.01$ مثبت و معنادار بود؛ این در حالی است که رابطه بین دلبستگی‌های اضطرابی و اجتنابی با نمره کل عزت نفس منفی و معنادار بود.

یافته‌های به دست آمده از جدول فوق نشان داد که بین سن دانشجویان با متغیرهای دیگر هیچ‌گونه رابطه معناداری وجود نداشت. همچنین با توجه به نتایج آزمون ضریب همبستگی رابطه بین صبر خاص با صبر عام ($r=0.74$) در سطح $P < 0.01$ مثبت و معنادار شده است. علاوه بر این، هر دو نوع صبر خاص و عام رابطه منفی و معنی‌داری در سطح $P < 0.01$ با روش‌های مقابله‌ای دیگر داشتند. رابطه بین صبر خاص با انواع دلبستگی نشان داد که صبر خاص با دلبستگی ایمن رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح $P < 0.01$ داشت ($r=0.44$) و همبستگی صبر خاص با دلبستگی اجتنابی نیز در سطح $P < 0.01$ منفی و معنی‌دار بود ($r=-0.37$)، اما رابطه بین صبر خاص با دلبستگی اضطرابی هر چند که منفی بود، ولی معنادار نبود. همچنین نتایج نشان داد که رابطه بین صبر عام با هر سه نوع دلبستگی معنادار بود، ولی رابطه صبر عام با دلبستگی ایمن مثبت و با دلبستگی‌های اضطرابی و اجتنابی منفی به دست آمد. علاوه بر این، یافته‌ها حاکی از آن است که صبر خاص هیچ‌گونه رابطه معناداری با نمره کل عزت نفس نداشت، اما رابطه بین صبر عام با نمره کل عزت نفس در سطح مثبت و معناداری بود

سؤال سوم پژوهش نشان داد از آنجایی که در جدول شماره ۱ دو متغیر دلبستگی ایمن و اجتنابی همبستگی بسیار بالایی با یکدیگر نشان داده‌اند ($r = -0.19$) و همچنین با توجه به پیشینه پژوهش که نشان داد متغیر دلبستگی ایمن اهمیت زیادی در بالارفتن عزت نفس دارد، بنابراین متغیر دلبستگی اجتنابی از تحلیل حاضر کنار گذاشته شد. در جدول شماره ۲ نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی نمره کل عزت نفس بر حسب دلبستگی ایمن و اضطرابی گزارش شده است.

در نهایت رابطه بین دلبستگی ایمن با نمره کل صبر نشان‌دهنده آن است که این رابطه مثبت و در مقدار $P < 0.01$ معنادار بود ($r = -0.44$) و رابطه بین دلبستگی اجتنابی نیز با نمره کل صبر منفی و در مقدار $P < 0.01$ معنادار به دست آمد ($r = -0.4$)، اما یافته‌ها حکایت از آن دارد که هیچ‌گونه رابطه معناداری بین دلبستگی اضطرابی با نمره کل صبر وجود نداشت. نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان داد که بین نمره کل عزت نفس با نمره کل صبر رابطه مثبت و معناداری در مقدار $P < 0.05$ وجود داشت ($r = 0.21$).

جدول ۲) تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی نمره کل عزت نفس بر حسب متغیرهای دلبستگی اضطرابی و ایمن

ردیف	متغیرهای وارد شده در هر مرتبه	R	R ²	R ² تعدیل شده	خطاهای معیار برآورده	ΔR^2	ΔF	df1	df2	P-value F
۱	دلبستگی ایمن	۰/۳۶	۰/۱۲۷	۰/۱۲۱	۷/۴۴	۰/۱۲۷	۱۸/۹۹	۱	۱۳۰	۰/۰۰۰
۲	دلبستگی اضطرابی	۰/۳۹	۰/۱۵۳	۰/۱۳۹	۷/۳۶	۰/۰۲۵	۳/۸۳	۱	۱۲۹	۰/۰۵۳

متغیر دلبستگی اضطرابی در مرتبه بعد، این اندازه به حدود ۱۵ درصد افزایش یافت. به طور کلی تنها در مرتبه اول، آزمون‌های معناداری واریانس در مقدار $P < 0.01$ معنادار شده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود در مرتبه اول متغیر دلبستگی ایمن و در مرتبه دوم متغیر دلبستگی اضطرابی وارد تحلیل رگرسیون شد. با ورود متغیر دلبستگی ایمن و در مرتبه اول اندازه R^2 حدود ۱۲۷ درصد بود و با ورود

جدول ۳) تحلیل واریانس رگرسیون سلسله‌مراتب نمره کل عزت نفس بر حسب متغیرهای دلبستگی اضطرابی و ایمن

ویژگی‌های آماری مرتب ورود متغیرها	منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	P-value
مرتبه اول	رگرسیون	۱۰۵۰/۵۲	۱	۱۰۵۰/۵۲	۱۸/۹۹	۰/۰۰۰
	باقی‌مانده (خطا)	۷۱۹۲/۲۳	۱۳۰	۵۵/۳۳		
	جمع کل	۸۲۴۲/۷۵	۱۳۱			
مرتبه دوم	رگرسیون	۱۲۵۷/۷۹	۲	۶۲۸/۹	۱۱/۶۲	۰/۰۰۰
	باقی‌مانده (خطا)	۶۹۸۴/۹۶	۱۲۹	۵۴/۱۵		
	جمع کل	۸۲۴۲/۷۵	۱۳۱			

سلسله‌مراتبی نمره کل عزت نفس بر حسب دو متغیر پیش‌بین دلبستگی ایمن و اضطرابی گزارش شده است.

از نتایج جدول شماره ۳ این‌گونه استنباط می‌شود که هر دو پیش‌بین در هر مرتبه ورود، اثر معناداری در مقدار $P < 0.01$ نشان داد. در جدول شماره ۴ ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون

جدول ۴) ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون هم‌زمان نمره کل عزت نفس بر حسب سه نوع دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

شاخص‌های آماری	ضریب b	خطای معیار b	B	t	P-value
دلبستگی ایمن	۰/۴۵۴	۰/۳۶	۴/۳۶	۰/۰۰۰	۲۴/۴۴
دلبستگی ایمن	۰/۴۸۱	۰/۳	۳/۴۱	۰/۰۰۱	۲۸/۹۸
دلبستگی اضطرابی	-۰/۹۸	-۰/۱۷	-۱/۹۶	۰/۰۵۳	

بیانگر آن است که تنها متغیر دلبستگی ایمن در مقدار $P < 0.01$ معنادار شده است و با توجه به این امر می‌توان معادله

در جدول ضریب رگرسیون در مرتبه دوم که هر دو متغیر پیش‌بین وارد شده است، اجرای آزمون t برای معناداری ضرایب

کرد؛ از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام بهره گرفته شد. هدف از این نوع تحلیل آن است که متغیرهایی که بیشترین همبستگی را با صبر خاص دانشجویان دارد، در هر گام شناسایی می‌شود. در جدول شماره ۵ تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر خاص دانشجویان بر حسب متغیرهای پیش‌بین انواع دلبستگی ارائه شده است.

رگرسیون را برای متغیر ملاک نمره کل عزت نفس به این صورت نوشت:

$$Y = a + b_1x_1$$

نمره کل عزت نفس = $1/64 + 28/98$ (دلبستگی ایمن)
به‌منظور بررسی سؤال چهارم پژوهش که آیا صبر خاص دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی

جدول ۵) تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر خاص بر حسب متغیرهای واردشده دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	df2	df1	ΔF	ΔR ²	خطاهای معیار برآورده	R ² تعدیل شده	R ²	R	متغیرهای واردشده در هر مرتبه
۰/۰۰۰	۱۲۳	۱	۳۱/۱۵	۰/۲۰۲	۴/۸۶	۰/۱۹۶	۰/۲۰۲	۰/۴۵	دلبستگی ایمن
۰/۸۶۴	۱۲۱	۲	۰/۱۵	۰/۰۰۲	۴/۹	۰/۱۸۴	۰/۲۰۴	۰/۴۵۲	دلبستگی اضطرابی

که ملاحظه می‌شود بیشترین میزان واریانس ΔR^2 نیز که در گام اول (که متغیر دلبستگی ایمن دارد) تحلیل شده است $0/202$ بود. در جدول شماره ۶ خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام صبر خاص دانشجویان بر حسب متغیرهای واردشده گزارش شده است.

همان‌طور که نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، روش گام‌به‌گام تحلیل رگرسیون در دو گام اجرا شده است. در گام اول دلبستگی ایمن وارد تحلیل شده است که به‌تنهایی حدود $0/20$ تغییرات صبر خاص را پیش‌بینی می‌نماید. در گام دوم که دلبستگی اضطرابی و اجتنابی وارد معادله شده است، میزان R^2 افزایشی نشان نداده و به حدود $0/204$ رسیده است. همان‌طور

جدول ۶) خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام صبر خاص بر حسب متغیرهای واردشده دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	مقدار	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	منابع تغییرات	ویژگی‌های آماری گام‌های تحلیل
۰/۰۰۰	۳۱/۱۵	۷۳۷/۰۲	۱	۷۳۷/۰۲	رگرسیون	گام اول
		۲۳/۶۶	۱۲۳	۲۹۰۹/۸۳	باقی‌مانده (خطا)	
			۱۲۴	۳۶۴۶/۸۵	جمع کل	
۰/۰۰۰	۱۰/۳۴	۲۴۸/۰۲	۳	۷۴۴/۰۷	رگرسیون	گام دوم
		۲۳/۹۹	۱۲۱	۲۹۰۲/۷۸	باقی‌مانده (خطا)	
			۱۳۱	۸۲۴۲/۷۵	جمع کل	

۷ ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر خاص دانشجویان بر حسب انواع دلبستگی در گام دوم نشان داده شده است.

همان‌گونه که مقدار F نشان می‌دهد در هر دو گام تحلیل رگرسیون اثرات متغیرهای واردشده در هر گام در مقدار $P < 0/01$ معنادار شده است. با توجه به این امر در جدول شماره

جدول ۷) ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون هم‌زمان نمره کل عزت نفس بر حسب سه نوع دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

عدد ثابت a	P-value	t	B	خطای معیار b	ضریب b	شاخص‌های آماری
	۰/۰۱۷	۲/۴۲	۰/۵	۰/۷۷	۱/۸۶	دلبستگی ایمن
۲۵/۵۳	۰/۷۹۸	۰/۲۶	۰/۰۳	۰/۴۳۲	۰/۱۱	دلبستگی ایمن
	۰/۸۴۰	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۹۹۷	۰/۲	دلبستگی اضطرابی

$$Y = a + b_1x_1$$

صبر خاص = $1/64 + 28/98$ (دلبستگی ایمن)

سؤال پنجم پژوهش این است که آیا صبر عام دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد؟ به‌منظور پاسخگویی به این سؤال پژوهش از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده تا مشخص شود که کدام یک از متغیرهای

جدول ضریب رگرسیون در گام دوم نشان می‌دهد که تنها ضریب رگرسیون متغیر دلبستگی ایمن بر اساس آزمون معناداری t در مقدار $P < 0/01$ معنادار بود. از این‌رو می‌توان معادله رگرسیون را برای متغیر ملاک صبر خاص چنین نوشت:

عام دانشجویان بر حسب متغیرهای پیش‌بین انواع دلبستگی گزارش شده است.

پیش‌بین به ترتیب بیشترین همبستگی را با صبر عام دانشجویان داشته است. در جدول شماره ۸ تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر

جدول ۸) تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام بر حسب متغیرهای واردشده دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	df2	df1	ΔF	ΔR^2	خطاهای معیار برآورده	R^2 تعدیل شده	R^2	R	متغیرهای واردشده در هر مرتبه	گام‌های تحلیل رگرسیون
۰/۰۰۰	۱۳۴	۱	۲۵/۴۹	۰/۱۷۱	۵/۲۲	۰/۱۶۴	۰/۱۷۱	۰/۴۱	دلبستگی ایمن	گام ۱
۰/۳۴۳	۱۲۲	۲	۱/۰۸	۰/۰۱۴	۵/۲۱	۰/۱۶۵	۰/۱۸۵	۰/۴	دلبستگی اضطرابی و اجتنابی	گام ۲

متغیر دلبستگی ایمن با تحلیل $R^2=0/171\Delta$ بود که در همین گام، آزمون معناداری واریانس مقدار P را کمتر از ۰/۰۱ نشان داد. در جدول شماره ۹ خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام دانشجویان بر حسب متغیرهای واردشده آمده است.

روش گام‌به‌گام تحلیل رگرسیون در دو گام اجرا شد. در گام اول دلبستگی ایمن وارد تحلیل شد که به تنهایی حدود ۱۷ درصد تغییرات صبر عام را پیش‌بینی می‌کند و پس از آن در گام دوم متغیرهای دلبستگی و اجتنابی وارد تحلیل شدند که با ورود آنها به معادله، میزان R^2 به حدود ۱۸۵ درصد رسید. به‌طور کلی بیشترین میزان واریانس نیز در گام اول با ورود

جدول ۹) خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام بر حسب متغیرهای واردشده دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	مقدار	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	منابع تغییرات	ویژگی‌های آماری گام‌های تحلیل
۰/۰۰۰	۲۵/۴۹	۶۹۳/۴۴	۱	۶۹۳/۴۴	رگرسیون	گام اول
		۲۷/۲	۱۲۴	۳۳۷۲/۸۹	باقی‌مانده (خطا)	
			۱۲۵	۴۰۶۶/۳۳	جمع کل	
۰/۰۰۰	۹/۲۳	۲۵۰/۷۲	۳	۷۵۲/۱۵	رگرسیون	گام دوم
		۲۷/۱۷	۱۲۲	۳۳۱۴/۱۷	باقی‌مانده (خطا)	
			۱۲۵	۴۰۶۶/۳۳	جمع کل	

شماره ۱۰ ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام دانشجویان بر حسب انواع دلبستگی در گام دوم گزارش شده است.

همان‌طور که از مقدار F مشاهده می‌شود، در هر دو گام تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد اثرهای متغیرهای واردشده در هر گام در مقدار $P < 0/01$ معنادار شده است. از این‌رو، در جدول

جدول ۱۰) ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام بر حسب دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

شاخص‌های آماری متغیرها	ضریب b	خطای معیار b	B	t	P-value	عدد ثابت a
دلبستگی ایمن	۱/۴۳	۰/۸۱۶	۰/۳۶	۱/۷۵	۰/۰۸۳	
دلبستگی ایمن	-۰/۰۵	۰/۴۵۲	-۰/۱۲	-۱/۱۱	۰/۲۷۰	۳۲/۱۴
دلبستگی اضطرابی	-۰/۰۶	۱/۰۵	-۰/۰۱	-۰/۰۵	۰/۹۵۸	

در نهایت ششمین و آخرین سؤال پژوهش این‌گونه مطرح شده است که آیا میزان صبر دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد؟ جهت بررسی این سؤال پژوهش تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام برای متغیر ملاک نمره کل صبر بر حسب متغیرهای پیش‌بین انواع دلبستگی اجرا شد تا مشخص شود که به ترتیب کدام یک از این متغیرها بیشترین همبستگی

همان‌گونه که نتایج جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد، مقدار ضرایب رگرسیون هیچ‌یک از متغیرهای پیش‌بینی انواع دلبستگی با توجه به آزمون معناداری t در مقدار $P < 0/01$ معنادار نشده است، از این‌رو از ارائه معادله رگرسیون نیز خودداری می‌شود.

انواع دلبستگی آورده شده است.

را با میزان صبر دارد. در جدول شماره ۱۱ تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام میزان صبر دانشجویان بر حسب متغیرهای پیش‌بین

جدول (۱۱) تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام میزان صبر بر حسب متغیرهای دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	df2	df1	ΔF	ΔR^2	خطاهای معیار برآورده	R^2 تعدیل شده	R^2	R	متغیرهای وارد شده در هر مرتبه	گام‌های تحلیل رگرسیون
۰/۰۰۰	۱۱۸	۱	۳۰/۷۸	۰/۲۰۷	۹/۳	۰/۲	۰/۲۰۷	۰/۴۵	دلبستگی ایمن	گام ۱
۰/۹۴۹	۱۱۶	۲	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۹/۳۸	۰/۱۸۷	۰/۲۰۸	۰/۴۶	دلبستگی اضطرابی و اجتنابی	گام ۲

بیشترین میزان نمو واریانس با ورود دلبستگی ایمن به تحلیل با $R^2=۰/۲۰۷\Delta$ قابل مشاهده است که آزمون معناداری واریانس یا $F\Delta$ نیز در همین گام اثر معناداری را در مقدار $P<۰/۰۱$ نشان داده است. در جدول شماره ۱۲ خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام میزان صبر دانشجویان بر حسب متغیرهای وارد شده دلبستگی گزارش شده است.

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد روش گام‌به‌گام تحلیل رگرسیون در دو گام اجرا شده است. در گام اول که متغیر دلبستگی ایمن وارد تحلیل شده است می‌تواند به تنهایی حدود ۲۱ درصد از تغییرات میزان صبر را پیش‌بینی نماید. با ورود متغیرهای دلبستگی اضطرابی و اجتنابی در گام دوم تحلیل میزان R^2 افزایشی نشان نداده و به حدود ۲۱ درصد رسیده است. همچنان‌که نتایج این جدول نشان می‌دهد

جدول (۱۲) خلاصه تحلیل واریانس رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام بر حسب متغیرهای وارد شده دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

P-value F	مقدار	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	منابع تغییرات	ویژگی‌های آماری گام‌های تحلیل
۰/۰۰۰	۲۶۶۴/۸۸	۱	۲۶۶۴/۸۸	رگرسیون		
	۸۶/۵۷	۱۱۸	۱۰۲۴/۹۹	باقی‌مانده (خطا)		گام اول
		۱۱۹	۱۲۸۷۹/۸۷	جمع کل		
۰/۰۰۰	۱۰/۱۳	۸۹۱/۳۴	۳	۲۶۷۴	رگرسیون	
	۸۷/۹۸	۱۱۶	۱۰۲۰۵/۸۶	باقی‌مانده (خطا)		گام دوم
		۱۱۹	۱۲۸۷۹/۸۷	جمع کل		

دانشجویان بر حسب انواع دلبستگی در گام دوم آورده شده است.

جدول شماره ۱۲، هر دو گام تحلیل رگرسیون را در مقدار $P<۰/۰۱$ در هر گام نشان داده است، بنابراین در جدول شماره ۱۳، ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام میزان صبر

جدول (۱۳) ضرایب حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام صبر عام بر حسب دلبستگی اجتنابی، اضطرابی و ایمن

شاخص‌های آماری متغیرها	ضریب b	خطای معیار b	B	t	P-value	عدد ثابت a
دلبستگی ایمن	۳/۲۸	۱/۴۹۳	۰/۴۶	۲/۱۹	۰/۰۳	
دلبستگی ایمن	-۰/۲۵	۰/۸۴۱	۰/۰۳	-۰/۲۹	۰/۷۹۶	۵۷/۰۳
دلبستگی اضطرابی	۰/۶۱	۱/۹۱۹	۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۹۳۳	

$$Y = a + b_1x_1$$

نمره کل صبر = $۵۷/۰۳ + ۳/۲۸$ (دلبستگی ایمن)

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر به بررسی رابطه دلبستگی به خدا، صبر و

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۱۳، تنها مقدار ضریب رگرسیون دلبستگی ایمن در مقدار $P<۰/۰۱$ معنادار شده و با توجه آزمون معناداری t ضریب رگرسیون دیگر متغیرهای پیش‌بین معنادار نشده است. بنابراین معادله رگرسیون برای متغیر ملاک نمره کل صبر بدین قرار می‌باشد:

بهرتر، هم احساس کنترل بیشتری می‌کنند. همچنین بیشتر تحقیقات مثبتین رابطه مثبت بین مذهبی بودن و عزت نفس است. نتایج پژوهش‌های الیسون^۱ (۲۸)، پارگامنت^۲ و همکاران (۲۹) و کراوز^۳ و همکاران (۳۰) نشان داده است که مقابله‌ها و فعالیت‌های مذهبی با عزت نفس همبستگی و ارتباط دارد. از این رو نتایج یافته‌های این پژوهشگران در جهت یافته پژوهش حاضر است و آن را تأیید می‌نماید.

درباره اینکه آیا میزان عزت نفس دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد؟ نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی در این زمینه نشان داده است که تنها متغیر دلبستگی ایمن در پیش‌بینی کردن میزان عزت نفس دانشجویان سهم به‌سزایی داشت و متغیر دلبستگی اجتنابی نیز به دلیل همبستگی بسیار بالا با متغیر دلبستگی ایمن و هم‌پوشی با این متغیر از تحلیل کنار گذاشته شد. درباره نقش دلبستگی به خدا و عزت نفس پژوهشی یافت نشده است؛ فقط بنسون^۴ دریافته است که بین تصور مثبت و حمایتگر از خدا با عزت نفس بالا ارتباط وجود دارد (۳۱)؛ اما ارتباط بین انواع سبک‌های دلبستگی عزت نفس در چندین پژوهش بررسی شده است (۳۲-۳۴). همچنین بین دلبستگی ایمن با عزت نفس بالا و دلبستگی ناایمن با عزت نفس پایین ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد (۳۵). در حقیقت نوجوانان با دلبستگی ایمن، عزت نفس بالاتر و رضایت از زندگی بیشتری دارند. نتایج به‌دست‌آمده از تحقیقات فوق همسو با نتایج پژوهش حاضر است.

یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام درباره اینکه آیا صبر خاص دانشجویان را می‌توان از نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد بیانگر آن است که متغیرهای دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، تأثیری در صبر خاص دانشجویان نداشته است؛ ولی متغیر دلبستگی ایمن توانسته است صبر خاص دانشجویان را پیش‌بینی نماید. بر اساس آیات موجود در قرآن همچون «خداوند همیشه با صابران است» (۳۶) و اینکه پیامبران اولوالعزم که محبوب پروردگار هستند و از حب عمیق ذاتی در رابطه با خداوند برخوردارند، نیز در قرآن مجید با صفت صبرکننده توصیف شده‌اند: «ای رسول ما تو هم مانند پیغمبران اولوالعزم صبور باش» (۳۷). تمام این موارد حاکی از این است که بین صبر، محبت، امنیت، دردسترس بودن و در

عزت نفس در دانشجویان دانشگاه تهران پرداخته شده است. به همین منظور در زمینه وجود رابطه بین نوع دلبستگی به خدا و میزان صبر دانشجویان نتایج نشان داد که بین دلبستگی ایمن با نمره کل صبر رابطه مثبت و معنادار؛ و بین دلبستگی اجتنابی با نمره کل صبر رابطه منفی وجود داشت. این در حالی است که یافته‌ها هیچ‌گونه رابطه معناداری بین دلبستگی اضطرابی با نمره کل صبر نشان نداده است. از لحاظ نظری نیز آیات و احادیث فراوانی به بحث درباره ارتباط بین صبر و ایمان پرداخته است. مثلاً کلینی در کتاب اصول کافی از امام صادق (ع) چنین نقل می‌نماید: «نسبت صبر به ایمان چون نسبت سر است به تن و چون سر برود تن هم می‌رود»؛ همچنین «صبر اگر رفت ایمان نیز رفته است» (۲۲). دیلمی در کتاب الفردوس از رسول گرامی اسلام (ص) نقل می‌نماید که حضرت فرموده‌اند: «ایمان دو قسمت دارد، نیمی از آن صبر است و نیم دیگر آن شکر» (۲۳).

ارتباط بین صبر و ایمان شاید به این دلیل باشد که افرادی که دلبستگی ایمن به خداوند دارند و او را همیشه در کنار خویش احساس می‌کنند، معتقدند که خداوند در سختی‌ها به داد آنان خواهد رسید و آنان را تنها نخواهد گذاشت. از این رو می‌توانند به راحتی بر مصائب و مشکلات و ارتکاب معاصی صبر نمایند. برخی نیز معتقدند که خود صبر موجب قوی‌تر شدن ارتباط آنان با خداوند و تقویت دلبستگی ایمن آنان به خداوند می‌شود. به هر حال این رابطه دوجانبه و قوی در بسیاری از متون به صورت مذهبی و عرفانی تلقی شده است (۲۴). علاوه بر احادیث یادشده، در قرآن مجید نیز آیات فراوانی این ارتباط را بیان می‌کند. برای نمونه خداوند در آیه ۱۵۳ سوره بقره می‌فرماید: «ای اهل ایمان (در پیشرفت کار خود) صبر و مقاومت پیشه کنید و به ذکر خدا و نماز توسل بجوید که خداوند یاور صابران است» (۲۵)؛ و یا در سوره بلد می‌فرماید: «افرادی که به خدا ایمان آورده‌اند، یکدیگر را به صبر و مهربانی با خلق سفارش می‌کنند» (۲۶).

در پژوهشی که غباری‌بناب و شجاعی درباره ارتباط بین توکل به خدا و عزت نفس انجام داده‌اند، نتیجه به‌دست‌آمده حاکی از آن است که بین عزت نفس و توکل به پروردگار، هم در بُعد اسنادی هم در بُعد اقدامی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و از آنجاکه صبر نیز همانند توکل یکی از ارزش‌های مقابله‌ای مذهبی است می‌توان انتظار داشت که بین صبر و عزت نفس رابطه مثبت معناداری وجود داشته باشد (۲۷). در واقع افراد برخوردار از عزت نفس هم احساس سودمندی فردی

^۱ Ellison

^۲ Pargament

^۳ Krause

^۴ Benson

در آیه ۱۳۵ سوره بقره خداوند خود را یاور صابران می‌داند (۳۹) و یا اینکه در آیات ۵۸ و ۵۹ سوره عنکبوت خداوند کسانی را که در راه دین وی صبر پیشه نمایند وعده پاداشی نیکو داده است (۴۰). از این گونه آیات چنین استنباط می‌شود که خداوند همواره افرادی را که در مصائب و مشکلات صبر پیشه می‌نمایند تنها نمی‌گذارد و همیشه در کنار آنان هست و این امر سبب می‌شود که ارتباط و دلبستگی ایمن این افراد با پروردگار تقویت شود. با وجود اینکه موضوع پژوهش حاضر بدیع است و تحقیقات تجربی در این زمینه وجود ندارد، اما یافته‌های پژوهش حاضر از لحاظ نظری توجیه‌پذیر است و این آیات نشان می‌دهد خداوند که نگاره دلبستگی محسوب می‌شود همیشه در دسترس و در کنار افراد صبور است.

محدودیت‌های پژوهش

از محدودیت‌های پژوهش حاضر عبارت است از اینکه در گردآوری اطلاعات آن از روش خودگزارشی استفاده شده است؛ از این رو امکان دارد که آزمودنی در پاسخ‌دهی به سؤالات مقاومت نشان داده باشد و یا به سؤالات پرسش‌نامه به صورت خلاق واقع پاسخ داده باشد. همچنین از آنجاکه برای گردآوری اطلاعات این پژوهش تنها از پرسش‌نامه استفاده شده، جنبه‌های علمی و رفتاری افراد صبور بررسی نشده است.

پیشنهاد‌های پژوهش

از آنجایی که ابزار اصلی در پژوهش حاضر پرسش‌نامه و یکی از محدودیت‌های آن استفاده کم از مصاحبه بود، به پژوهشگران توصیه می‌شود تا به‌طور وسیعی از ابزار مصاحبه استفاده کنند و یا رفتارهای افراد را در موقعیت‌های واقعی مشاهده نمایند.

قدردانی

پژوهشگران از دانشجویان حاضر در پژوهش و تمامی افرادی که به‌نوعی یاری‌دهنده این تحقیق بودند، کمال تشکر را دارند.

ملاحظات اخلاقی

کمیته اخلاق در معاونت پژوهشی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران این پژوهش را تأیید کرده است.

حامی مالی

نهایت دلبستگی و ایمنی رابطه وجود دارد؛ هرچند که به‌علت تازه‌بودن موضوع از نظر تجربی تحقیقاتی در این زمینه موجود نیست. آیات یادشده از لحاظ نظری با یافته‌های فوق هم‌جهت است و نشان می‌دهد خداوند که نگاره دلبستگی محسوب می‌شود همیشه در دسترس و در کنار انسان‌های صبور است.

نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام در این زمینه که آیا صبر عام دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد؛ نشان داد که هیچ‌کدام از متغیرهای دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی نتوانسته است صبر عام دانشجویان را پیش‌بینی نماید. هرچند که صبر عام از نظر کیفیت و اصالت با صبر خاص تفاوت جوهری دارد و در صبر عام فرد سعی می‌کند که با مقاومت و پافشاری خود را در میدان صبر نگه دارد تا اینکه رفته‌رفته صفت صبر برای او سبیه و جزء خُلق و خوی وی محسوب شود. اما در صبر خاص فرد به راحتی می‌تواند صبر داشته باشد و لزومی بر پافشاری و زحمت فراوان نیست. در متون اسلامی به صبر عام نیز توصیه شده است و شاید این امر به دلیل رسیدن تدریجی فرد به درجه صبر خاص باشد. برای مثال، خداوند در قرآن کریم در آیه ۲۰۰ سوره آل عمران می‌فرماید: «یا ایها الذین آمنوا اصبروا و صابروا و رابطوا و تقوالله لعلکم تفلحون». در این آیه به تصبر و مصابره که جزء انواع صبر می‌باشد تأکید شده است (۳۸). با وجود این، انتظار می‌رود افرادی که صبر خاص ندارند، هرچند که با مصابره و تصبر محسوب می‌شوند، دلبستگی ایمن با خداوند نداشته باشند. از این رو، هنگامی که رابطه ایمان با صبر در آیات و احادیث مطرح می‌شود بیشتر به صبر اشاره می‌شود تا تصبر و مصابره. در پژوهش حاضر رابطه معناداری بین صبر عام و انواع دلبستگی یافت نشده و این امر از لحاظ نظری نیز توجیه‌پذیر است؛ زیرا افرادی که دلبستگی ایمن با خداوند دارند از لحاظ نظری جزء افرادی محسوب می‌شوند که صبر خاصی دارند و به‌علت تازه‌بودن موضوع پژوهش حاضر، در این زمینه تحقیقات تجربی به دست نیامده است، ولی یافته‌های این پژوهش در جهت پیش‌بینی نظری پژوهشگران بوده است.

یافته‌های به‌دست‌آمده از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام در این زمینه که آیا میزان صبر دانشجویان را می‌توان از روی نوع دلبستگی آنان پیش‌بینی کرد نشان داده که فقط متغیر دلبستگی ایمن توانسته است میزان صبر دانشجویان را پیش‌بینی نماید و دلبستگی‌های اضطرابی و اجتنابی تأثیری در میزان صبر نداشته است. آیات فراوانی در قرآن مجید وجود دارد که رابطه بین صبر و ایمان را بیان کرده است. برای نمونه

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حامی مالی ندارد.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

نظارت بر طرح، تدوین برنامه درمان و تدوین پیش‌نویس مقاله: مؤلفان اول و سوم. اجرای مداخله و جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها: مؤلف دوم.

References

11. The holy Quran. Al-Alemran. Verse 125. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.
12. The holy Quran. Al-Nahl. Verse 96. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.
13. The holy Quran. Al-Zomar. Verse 14. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.
14. Zhao J, Wang Y, Kong F. Exploring the mediation effect of social support and self-esteem on the relationship between humor style and life satisfaction in Chinese college students. *Personality and Individual Differences*. 2014;64:126-30.
15. Garofalo C, Holden CJ, Zeigler-Hill V, Velotti P. Understanding the connection between self-esteem and aggression: The mediating role of emotion dysregulation. *Aggressive behavior*. 2016;42(1):3-15.
16. Hathaway WL, Pargament KI. Intrinsic religiousness, religious coping, and psychosocial competence: A covariance structure analysis. *Journal for the Scientific Study of religion*. 1990:423-41.
17. Kirkpatrick LA. Attachment, evolution, and the psychology of religion: Guilford Press; 2005.
18. Rowatt W, Kirkpatrick LA. Two dimensions of attachment to God and their relation to affect, religiosity, and personality constructs. *Journal for the scientific study of religion*. 2002;41(4):637-51.
19. Ghobari-Bonab B, Hadadi-Kohsar AA. Attachment to God in the Context of Islamic Culture: Theoretical Foundation and Development of a Scale. *Journal of Psychological Models and Methods*. 2011;1(4):81-106. (Full Text in Persian)
20. Ghobari-Bonab B, Gholamali-Lavasani M, Mohamamdi M. Production scale of spiritual experiment in the students. *Journal of Psychology*. 2005;1384(9):3. (Full Text in Persian)
21. Herz L, Gullone E. The relationship between self-esteem and parenting style: A cross-cultural comparison of Australian and Vietnamese Australian adolescents. *Journal of cross-cultural psychology*. 1999;30(6):742-61.
22. Koleini M. Alkafi. Tehran: Dare al-kutub al-Islamiyah; 1986. (Full Text in Persian)
23. Dailami A. Al-Fardus to Al-Khattab. Research by Saeed Ibn Bashouni Zaghul. Beirut: Dar al-Kitab al-Alamiya; 1983. (Full Text in Arabic)
24. Feiz-e Kashani M. Al-Mahagat AlBeiza fi Tahzib Al-Ehya. 4 ed. Qom: Jama'at al-Madrasin al-Husayat al-'Alma'yah; 1997. (Full Text in Persian)
25. The holy Quran. Sura Al-Baghareh. Verse 153. Translated by: Fooladvand, M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic
1. Ghobaribonab B, Khodayarifard M, Shokouhiyekta M, editors. The relationship between God, anxiety, patience and hope in adverse conditions. The First International Conference on Religion and Mental Health Iran Medical Sciences University, Tehran, Iran; 2000. (Full Text in Persian)
2. Mahdiyar M, Taghavi SMR, Goudarzi MA. Predicting Depression among Shiraz University Students Based on Patience and its Components. *J Res Relig Health*. 2017;3(4):21-31. (Full Text in Persian)
3. Taylor S. Waiting for service: the relationship between delays and evaluations of service. *Journal of marketing*. 1994;58(2):56-69.
4. Mischel W, Shoda Y, Peake PK. The nature of adolescent competencies predicted by preschool delay of gratification. *Journal of personality and social psychology*. 1988;54(4):687.
5. Mischel W, Shoda Y, Rodriguez MI. Delay of gratification in children. *Science*. 1989;244(4907):933-8.
6. Edmonds EM, Cahoon D, Bridges B. The estimation of time as a function of positive, neutral, or negative expectancies. *Bulletin of the psychonomic society*. 1981;17(6):259-60.
7. Mikulincer M, Shaver PR. Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change: Guilford Press; 2007.
8. The holy Quran. Al-Alagh. Verse 6-7. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.
9. The holy Quran. Al-Maarej. Verse 19-21. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.
10. The holy Quran. Al-Baghareh. Verse 153. Translated by: Ayatollah Al-ozmaNaserMakaremShirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Y'a); 2010.

Studies; 2011.

26. The holy Quran.Sura Al-Baghareh.Verse 153.Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies; 2011.

27. Ghobari-Bonab B, Shojaei M, editors. Relationship between reliance on God and self-esteem. International Journal of Psychology; 2004: Psychology Press 27 Church RD, Hove BN3 2FA, East Sussex, England. (Full Text in Persian)

28. Ellison CG, Taylor RJ. Turning to prayer: Social and situational antecedents of religious coping among African Americans. Review of Religious Research. 1996:111-31.

29. Pargament KI, Koenig HG, Perez LM. The many methods of religious coping: Development and initial validation of the RCOPE. Journal of clinical psychology. 2000;56(4):519-43.

30. Krause N. Stressors arising in highly valued roles, meaning in life, and the physical health status of older adults. The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences. 2004;59(5):S287-S97.

31. Benson P, Spilka B. God image as a function of self-esteem and locus of control. Journal for the scientific study of religion. 1973:297-310.

32. Collins NL, Read SJ. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. Journal of personality and social psychology. 1990;58(4):644.

33. Feeney JA, Noller P. Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. Journal of personality and Social Psychology. 1990;58(2):281.

34. Bartholomew K, Horowitz LM. Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. Journal of personality and social psychology. 1991;61(2):226.

35. Bylsma WH, Cozzarelli C, Sumer N. Relation between adult attachment styles and global self-esteem. Basic and applied social psychology. 1997;19(1):1-16.

36. The holy Quran.Sura Al-Anfal.Verse 46.Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies;2011.

37. The holy Quran.Sura Al-Ahghaf.Verse 35.Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies;2011.

38. The holy Quran.Sura Al-Emranl.Verse 200.Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies;2011.

39. The holy Quran.Sura Al-Baghareh.Verse 135Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies;2011.

40. The holy Quran.Sura Al-Ankabootl.Verse 58-59.Translated by: Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies;2011.